

FÄSTINGAR

Ixodes Ricinus är den fästing som är absolut vanligast förekommande i Sverige. Hanarna blir runt 2,5 mm stora och honorna runt 4 mm, men när de senare är fulla med uppsuget blod kan de bli upp till 11mm stora. Fästingen finner sina offer med hjälp av sitt lukt- och värmesinne. Den känner sig sedan fram till det mest lämpliga stället att sticka och för sedan in sin stickapparat som är försedd med hullingar och börjar suga. Samtidigt flödar saliv som innehåller s.k. Ixodin ner i såret som förhindrar blodet från att levera sig. På det sättet kan värdjuret få de fästingburna smittorna som t ex Borrelia eller Ehrlichia.

Efter att ha intagit en blodmåltid lägger honorna upp till 3 000 runda ägg och efter några veckor eller månader kläcks sexbenta larver (gula) som är ca 1 mm långa. Nere i låg vegetation suger sig larven fast på ett mindre däggdjur där den stannar kvar i 3-5 dagar. Efter detta förlopp ömsar den hud och utvecklas till en åttabent nymf (orangebruna i färgen) som sedan sitter och gömmer sig i gräset, buskar samt grenar och lurar på ett värdjur. Efter att i flera dagar ha sugit blod från sin "värd" ramlar den ner på marken igen och ömsar återigen hud och blir därmed en fortplantningsduglig fästing (ljusgrå i färgen).

Skydd mot fästingar

För att skydda dig och ditt djur mot fästingarna, och därigenom mot de fästingburna sjukdomarna, kan du använda en rad olika fästingmedel. De vanligaste medlen är s.k. "spot-on" preparat som du droppar på huden i nacken på din hund. Medlet sprids sedan via ytspänningen och finns över hela hunden inom 24 timmar förutsatt att hundens hudfett är intakt (dvs. att hunden ej badats inom 48 timmar före appliceringen).

Nu finns även ett fästinghalsband som innehåller en substans liknande den som ingår i preparatet Exspot. Det utsöndrar ständigt en liten mängd av preparatet och gör att fästingarna inte biter sig fast på hunden.

Observera att varken fästinghalsband eller Exspot får användas på katt!

Försök undvika att ditt djur vistas i högt gräs och fuktiga områden där du vet att fästingarna gärna håller till. Sök alltid igenom din hund och katt (och dig själv) efter en promenad i skog och mark. Det kan dock vara svårt att hitta fästingarna, särskilt på en hund med mörk päls.

STOCKHOLMS REGIONDJURSJUKHUS

Om du trots allt hittar en fästing som bitit sig fast på din hund ska du inte tänka på nagellack eller fett som man tidigare rekommenderade. Om fästingen kvävs till döds så spyr den nämligen upp sitt maginnehåll i hunden och du riskerar då att området runt bittet blir inflammerat och om fästingen då bär på någon smitta så är risken ännu större att hunden får den. Du bör istället ta tag i fästingen så nära huvudet som möjligt och långsamt dra bort den. Du kan även använda en fästingplockare som består av en ögla som dras åt precis vid huvudet på fästingen för att sedan snurra loss fästingen.

På hund är det inte lika farligt om någon av fästingens mundelar blir kvar som det är på människa. Det kan uppstå en lokal rodnad och svullnad, denna försvinner dock på några dagar. Svullnaden och rodnaden tyder inte på att hunden har fått borreliosa eller ej. Människor får sk. *erythema migrans*, röda cirklar som sprider sig runt bittet vid en borreliainfektion, det får inte hundar. Tvätta med fördel området med något desinficerande medel.

Fästingburna sjukdomar

De sjukdomar som hundar kan få av fästingar i Sverige är Borrelios, Anaplasmos (fd Erlichios) och TBE (tick borne encefalitis).

TBE är inte så vanligt förekommande hos hundar i Sverige. De hundar som insjuknar i TBE verkar inte uppvisa lika allvarliga symptom som hundar i Mellaneuropa. TBE är en zoonos (d.v.s. en sjukdom som kan drabba såväl djur som människa) som yttrar sig främst som en hjärninflammation. Sjukdomen ses i Sverige framför allt längs ostkusten, och de flesta fallen har smittats inom Upplands och Södermanlands skärgårdar samt i de östra delarna av Mälaren, där ett antal särskilda riskområden har identifierats. Det är främst fast boende och sommarboende människor som har insjuknat. Flera fall har även rapporterats från Åland. Några personer har också blivit smittade vid Omberg invid Vättern. Årligen insjuknar i Sverige 50 – 100 personer.

Sjukdomen är tämligen vanlig i de baltiska staterna och i centrala Europa (fr.a. Österrike).

Det finns flera typer av TBE och forskningen pågår fortfarande på hund. Det finns ännu inget vaccin tillgängligt för hund.

Borrelios och Anaplasmos är de vanligast förekommande fästingburna sjukdomarna i Sverige, nedan följer en beskrivning av sjukdomarna.

Borrelios

Borrelios orsakas av spiroketer, ett slags bakterie. Smittan sprids främst via smågnagare och sprids sedan vidare av fästingar. Fästingen suger blod från smågnagarna och kan därmed bli smittförande. Husdjur har inte kunnat utpekas som smittkälla.

Fästingen härbärgerar borreliabakterierna i tarmen. Organismen måste förflytta sig härifrån till fästingens spottkörtlar för att via saliven kunna infektera via bitt. Detta innebär att ju snabbare fästingen avlägsnas från djuret desto mindre risk för överföring.

Hos hundar som utvecklar symtom ses hálta/stelhet och svullna, ömma leder. Måttlig feber förekommer samt nedsatt allmäntillstånd, trötthet och aptitlöshet. Även njurskador kan förekomma. Mer ovanligt är rytmstörningar på hjärtat och neurologiska problem.

Diagnosen ställs med hjälp av sjukdomshistoria och de kliniska fynden tillsammans med serologisk undersökning (påvisande av antikroppar i blodet).

Vaccin finns inte i Sverige idag, vare sig till hund eller till människa.

Borreliorganismen ska vara känslig för vanligt penicillin men man går mer och mer över till behandling med andra typer av antibiotika (tetracyklin, amoxillin). Behandlingstiden kan variera men vanligtvis uppgår den till 7 – 14 dagar.

Vissa djur svarar bra på antibiotikabehandlingen medan andra som behandlas mot ledinflammation kan bli kroniskt affekterade med vissa kvarstående eller återkommande symtom.

Anaplasmosa

Anaplasmos orsakas av en slags bakterie som infekterar främst olika vita blodkroppar. Den bland hundar i Sverige förekommande anaplasmaarten är ännu ej namngiven.

En annan ehrlichiaart, Ehrlichia canis, som bl.a. finns i Sydeuropa, kan också infektera hund. Denna art sprids dock med den bruna hundfästingen, vilken i princip inte finns i Sverige. Med tanke på hur hundar numera reser relativt fritt inom Europa kan den dock tänkas dyka upp.

Fästingar överför bakterien via bitt på samma sätt som Borrelia överförs.

Hundar har ofta icke specifika symtom där akut feber, trötthet och aptitlöshet tycks vara vanliga. Även hálta, mag- och tarmstörningar, ledont, stelhet eller vinglighet förekommer.

STOCKHOLMS
REGIONDJURSJKUHUS

Kvarstående trötthet och avmagring efter genomgången infektion beskrivs ibland, något som kan bero på en allmän konditionsnedsättning och sänkt immunförsvar.

Diagnosen ställs med hjälp av sjukdomshistorian, symptom och påvisande av antikroppar i blodet. I det akuta skedet kan man även se spår av bakterien när de vita blodkropparna undersöks i mikroskop. Man bör utesluta liknande sjukdomsdiagnoser eftersom symptomen i många fall är diffusa och kan stämma överens med andra sjukdomar.

Numera finns även ett test med PCR-teknik (påvisande av bakteriens DNA i blodet) som är mycket känslig och som är mer säker för att fastställa om hunden har Anaplasmos. Behandling sker med hjälp av antibiotika, vanligen ett tetracyklipreparat. Behandlingstiden får avgöras från fall till fall men är oftast 2-3 veckor.

Hundar tillfrisknar snabbt om de får rätt behandling i ett akut skede, dock har fall med kronisk Anaplasmos som har varit svårbehandlade registrerats.